

Lineární algebra a optimalizace

Michal Vaner

2. ledna 2013

1 Vektorový prostor

Nechť $(\mathbb{K}, +, \cdot)$ je těleso. Množina V spolu s operací $+$ na V , a zobrazením $\cdot : \mathbb{K} \times V \rightarrow V$ se nazývá **vektorový prostor** $(V, +, \cdot)$, splňuje-li následující axiomy:

- $\forall u, v, w \in V; u + (v + w) = (u + v) + w$
- $\forall u, v \in V; u + v = v + u$
- $\exists 0 \forall u \in V; 0 + u = u$, kde 0 je nulový vektor.
- $\forall u \in V; u + (-u) = 0$
- $\forall a, b \in \mathbb{K} \forall u \in V; a \cdot (b \cdot u) = (a \cdot b) \cdot u$
- $\exists 1 \in \mathbb{K} \forall u \in V; 1 \cdot u = u$, 1 je jednotkový prvek $\mathbb{K}$
- $\forall a \in \mathbb{K}; \forall u, v \in V; (a + b) \cdot u = a \cdot u + b \cdot u$
- $\forall a, b \in \mathbb{K}; \forall u \in V; a \cdot (u + v) = a \cdot u + a \cdot v$

Prvky tělesa $\mathbb{K}$ se nazývají skaláry.

Příklady:

- **Triviální vektorový prostor**, $V = 0$, funguje nad libovolným tělesem.
- Prostor $\mathbb{K}^n, n \in \mathbb{N}$ - **aritmetický vektorový prostor**, obsahuje uspořádané n -tice prvků z $\mathbb{K}$. Součet je po složkách a násobení také. Každé těleso lze vnímat jako vektorový prostor nad sebou samým ($\mathbb{K}^1$).
- Matice řádu $m \times n \Leftrightarrow \mathbb{K}^{m \cdot n}$. Operace jsou stejně jako u předchozí.
- Polynomy nad $\mathbb{K}$ přirozeného stupně.
- Spojité funkce nebo diferencovatelné funkce nebo funkce na R , na intervalu.

- Systém podmnožin $A \subseteq S$. Součet je symetrická difference (to co nemají společné), $0 = \emptyset$, $-A = \overline{A}$. Lze chápat jako aritmetický vektorový prostor $\mathbb{Z}_2^{|S|}$.
- Přímka v prostoru, ale jen někdy (např, když obsahuje nulu).

Prvky 0 a $-u$ jsou určeny jednoznačně. Stejně jako u skalárů.

$$\forall u \in V \forall a \in \mathbb{K}; 0 \cdot u = a \cdot 0 = 0.$$

$$0 \cdot u = 0 \cdot u + 0 = 0 \cdot u + 0 \cdot u - 0 \cdot u = (0 + 0 \cdot u - 0 \cdot u = 0.$$

$$a \cdot 0 = a \cdot 0 + 0 = a \cdot 0 + a \cdot 0 - a \cdot 0 = a \cdot (0 + 0) - a \cdot 0 = a \cdot 0 - a \cdot 0 = 0.$$

$$a \cdot u = 0 \Rightarrow a = 0 \vee u = 0$$

Sporem:

$$a \neq 0, u \neq 0$$

$$0 \neq u = 1 \cdot u = (a \cdot a^{-1}) \cdot u = a^{-1}(a \cdot u) = a^{-1} \cdot 0 = 0 \Rightarrow 0 \neq 0.$$

1.1 Podprostor

Nechť V je vektorový prostor nad tělesem $\mathbb{K}$ a $U \subset V$ taková:

- $\forall u, v \in U; u + v \in U$
- $\forall a \in \mathbb{K}, u \in U; a \cdot u \in U$

potom $(U, +, \cdot)$ je **podprostor** V .

Každý podprostor je též vektorovým prostorem. (Stačí ověřit axiomy)

Tvrzení:

$(U_i, i \in I)$ je systém podprostorů vektorového systému V , pak průnik všech těchto je také podprostor vektorového prostoru V .

U je průnik toho systému. $\forall u, v \in U \Rightarrow \forall i \in I; u \in U_i \wedge v \in U_i \Rightarrow \forall i \in I; u + v \in U_i \Rightarrow u + v \in U$. Pro násobek stejně.

Nechť V je vektorový prostor nad tělesem $\mathbb{K}$ a $X \subseteq V$. Potom **podprostor generovaný** X je průnik všech U podprostorů V takových, že $X \subseteq U$. Značíme jej $\mathcal{L}(X)$ a nazýváme ho též **lineárním obalem** X .

Nechť V je vektorový prostor nad $\mathbb{K}$ a $X \subset V$. Potom lineární obal obsahuje právě všechny **lineární kombinace** vektorů z X .

$$\mathcal{L}(X) \{u; u = \sum_{i=1}^n a_i \cdot x_i; n \geq 0, \forall a \in \mathbb{K}, \forall x_i \in X\}.$$

Důkaz:

- Druhým způsobem je to podprostor obsahující X . Jednak, obsahuje to X (protože každý prvek lze v tom součtu s $n = 1, a_1 = 1$ vytvořit). Jednak, určité to obsahuje součet dvou prvků tohoto (pro n

součtu jednotlivých n sčítaných prvků a jednoduše součty dát za sebe, jsou komutativní, asociativní, takže se to může provést). A nakonec, násobek prvku tam je také, protože můžu znásobit každé a_i a vyjde mi násobek (což můžu, na $\mathbb{K}$ je definované násobení a násobení je asociativní). Z toho důvodu to první je podmnožina toho druhého (toto je jedna z věcí, se kterou se dělá ten průnik).

- Není tam nic navíc. Pokud by tam některý prvek vygenerovaný tímto způsobem nebyl, pak jde postupným sčítáním a násobením vytvořit. Tudíž taková věc by nebyla podprostorem (nebyla by prostorem) a nedostane se mezi ony věci mezi kterými se dělá průnik. Tudíž to druhé je podmnožinou toho prvního.

1.2 Prostory určené maticí

Nechť $A_{m \times n}$ je matice nad tělesem $\mathbb{K}$. **Sloupcový prostor** $\mathcal{S}(A)$ je podprostor $\mathbb{K}^m$ generovaný sloupci A . $\mathcal{S}(A) = \{u, u \in \mathbb{K}^m, u = Ax \forall x\}$. **Řádkový prostor** $\mathcal{R}(A)$ je podprostor $\mathbb{K}^n$ generovaný řádky. **Jádro** matice A je podprostor $\mathbb{K}^n$ tvořený všemi řešeními homogenní soustavy $Ax = 0$. Značí se $\text{Ker}(A)$.

Důkaz, že $\text{Ker}(A)$ je podprostor $\mathbb{K}^n$:

Určitě je to podmnožina $\mathbb{K}^n$ - je to aritmetický vektor o n prvcích. A prostor to je také - obsahuje součet dvou prvků tohoto ($0 + 0 = 0$) a násobky tohoto ($a * 0 = 0$).

Poznámka:

Elementární úpravy nemění jádro matice ani $\mathcal{R}(A)$.

Závislost jádra a řádkového prostoru:

Nechť $v \in \mathcal{R}(A)$, $x \in \text{Ker}(A) \Rightarrow v^T x = 0$, $v^T x$ je maticový součin (takže se smí násobit). $v^T x = (A^T y)^T x = y^T (Ax) = y^T 0 = 0, y \in \mathbb{K}^m$

1.3 Lineární nezávislost

Nechť V je vektorový prostor nad $\mathbb{K}$. Daná n -tice vektorů $v_1, v_2, \dots, v_n \in V$. Nazvu ji **lineárně nezávislou** $\Leftrightarrow a_1 v_1 + a_2 v_2 + \dots + a_n v_n = 0, a_1 = a_2 = \dots = a_n = 0$. (Má jen triviální řešení).

Poznámka:

Nezáleží na pořadí vektorů.

Poznámka:

Je-li $v_i = v_j, i \neq j \Rightarrow$ je lineárně závislé (např. $a_i = 1, a_j = -1$). Tudíž se stačí omezit na množiny.

Poznámka:

$v_i = 0 \Rightarrow$ je lineárně závislá.

Nekonečná množina je lineárně nezávislá $\Leftrightarrow$ všechny její konečné podmnožiny jsou lineárně nezávislé.

Množina $\{v_1, v_2, \dots, v_n\}$ je lineárně závislá. Tudíž $\exists a_1, a_2, \dots, a_n \exists i; a_i \neq 0 \wedge a_1 v_1 + a_2 v_2 + \dots + a_n v_n = 0$. $v_i = \frac{a_1 v_1 + \dots + a_{i-1} v_{i-1} + a_{i+1} v_{i+1} + \dots + a_n v_n}{a_i}$. Tudíž lze vyjádřit ostatními vektory a je zbytečný.

$X \subseteq Y \wedge X$ závislá $\Rightarrow Y$ je závislá.

$X \subseteq Y \wedge Y$ nezávislá $\Rightarrow X$ je nezávislá.

X je nezávislá $\Leftrightarrow \forall u \in X; u \notin L(X \setminus u)$.

1.3.1 Postup ověřování

$X = \{v_1, v_2, \dots, v_n\} \subseteq \mathbb{K}^n$.

- Zkusit vyřešit a najít tu kombinaci, co „dělá problémy“. Řekne i kombinaci, při které se najde ten navíc. Pokud jsou tam volné proměnné, pak má více řešení a je závislá.
- Sestaví se matice B vektorů $v_1, \dots, v_n$ po řádcích. B se převede do odstupňovaného tvaru. X je lineárně nezávislá, B' v odstupňovaném tvaru neobsahuje nulový řádek.

Báze vektorového prostoru V nazveme každé $X \subseteq V$, která je lineárně nezávislá a zároveň generuje celý prostor V . Složení každého prvku ve V z prvků X je jednoznačné.

Nechť $X = (x_1, x_2, \dots, x_n)$ je složené uspořádání báze V nad K . Pro každý vektor $u \in V$ nazveme **souřadnice** vzhledem k X ony koeficienty, které jsou potřeba pro získání tohoto vektoru. Značíme $[u]_X$.

Kanonická báze K prostoru $V = \mathbb{K}^n$ obsahuje samé vektory s právě jednou 1 a zbytkem 0.

Tvrzení:

Nechť X je tělesová báze taková, že $\mathcal{L}(X) = V$ a $\forall Y \subset X; \mathcal{L}(Y) \neq V$. Potom X je báze prostoru V .

Důkaz:

Generuje celý prostor (již z předpokladu). A při odebrání nějakého u do toho vektorového prostoru nebude toto u patřit.

Důsledek:

Z každého konečného počtu generátorů (těch co generuje prostor) lze vybrat bázi.

Důsledek:

Každý vektorový prostor má bázi. Bud' má konečný počet generátorů (pak viz výše).

Lemma o výměně:

Nechť $u_1, u_2, \dots, u_n$ je systém generátorů V a u je libovolný vektor z V . Potom $\forall i, u = \sum_{k=1}^n a_k u_k \wedge a_i \neq 0; u_1, u_2, \dots, u_{i-1}, u, u_{i+1}, \dots, u_n$ je také systém

generátorů. Tedy, pokud $u \neq 0$, pak můžu některý z oněch vektorů nahradit za něj.

Důkaz:

$$u = a_1 u_1 + a_2 u_2 + \dots + a_n u_n, a_i \neq 0$$

$$v_i = \left(\frac{a_1}{a_i} u_1 + \dots + \frac{a_n}{a_i} u_n \right) + \frac{1}{a_i} u$$

$$\forall w \in V, w = \sum k = 1^n b_k v_k, \quad \text{dosadím } v_1$$

$$w = \left(b_1 - \frac{b_i}{a_i} a_1 \right) u_1 + \dots$$

Tedy generuje celý prostor.

Steinitzova věta o výměně:

Nechť V je vektorový prostor, $X \subseteq V$ lineárně nezávislá a Y konečný systém generátorů. Potom $|X| \leq |Y|$ a dále $\exists Z \subseteq V$ platí, že:

- $\mathcal{L}(Z) = V$
- $|Z| = |Y|$
- $X \subseteq Z$
- $Z \setminus X \subseteq Y$

Důkaz:

Označím $\{u_1, u_2, \dots, u_n\} = X \setminus Y$, potom $Z_0 = Y$. Dále indukcí pro $i = 1 \dots n$. Z_{i-1} generuje V . Vyberu něco, co se dá vyměnit s u_i dle předchozího lemma (musí existovat, jinak je X závislá) a nedalo se to tam v předchozím kroku. Tudíž to pak generuje V .

To nakonec odpovídá všemu.

Důsledek:

Pokud má prostor V konečnou bázi, pak všechny jeho báze mají stejnou velikost. Vezmu báze X a Y , pak jedna je nezávislá a druhá generuje a naopak, každá je menší nebo rovna té druhé.

Důsledek 2:

Pokud má vektor V konečný systém generátorů, pak lze každou lineárně nezávislou množinu doplnit na bázi.

Nechť prostor V má konečnou bázi. Potom mohutnost libovolné jeho báze nazveme **dimenzí prostoru V** a značíme $\dim(V)$. Dále řekneme, že V je konečně generovaný.

Pozorování:

Je-li W podprostor V , pak $\dim(W) \leq \dim(V)$. Báze W je nezávislá v V .

Dimenze aritmetických vektorových prostorů $\dim(K^n) = n$ - kanonická báze má n prvků.

Pozorování:

Je-li matice A v odstupňovaném tvaru, pak nenulové řádky A jsou lineárně nezávislé, tudíž dimenze řádkového prostoru $\dim(\mathcal{R}(A)) = \text{rank}(A)$. Platí i v případě, že není v odstupňovaném tvaru.

Lze použít k výpočtu dimenze lineárního obalu něčeho. $X = \{u_1, u_2, \dots, u_m\}$ a z těchto vektorů sestavíme matici. Převědeme na odstupňovaný tvar a spočítáme nenulové řádky.

Věta:

Nechť $A \in \mathbb{K}^{m \times n}$, potom $\dim(\mathcal{R}(A)) = \dim(\mathcal{S}(A))$.

- Násobení zleva regulární maticí nezmění dimenzi sloupcového prostoru. Vezmeme bázi $\mathcal{S}(A)$. Vynásobíme to maticí R a dokážeme, že je to báze $\mathcal{S}(A')$. Libovolný vektor z $\mathcal{S}(A')$ vyjádříme jako lineární kombinaci vektorů toho prvního.

Dále se dokáže, že je lineárně nezávislá. (řešení regulární matice je jen triviální, vektory té původní jsou báze, takže nezávislé).

- U odstupňované matice se dimenze sloupcového i řádkového prostoru je stejný. Když se na ně podíváme - hodnota je nejvýše počet pivotů. Navíc generují celý svůj prostor (nejsou tam nuly). Je to tedy báze.

Důsledek:

Hodnota matice a hodnota transponované matice je stejný.

Důsledek:

Při násobení regulární maticí se mi hodnota matice nezmění.

Důsledek:

Při násobení neregulární maticí se dimenze sloupcového prostoru může zmenšit.

Součet podprostorů U a V je $\mathcal{L}(U \cap V)$. Říká se mu **Spojení**

Věta o dimenzích průniku a spojení:

$$\dim(U) + \dim(V) = \dim(U \cap V) + \dim(U + V)$$

Vezmeme si bázi průniku $\{w_1, \dots, w_k\}$. Doplníme na bázi vektoru U $\{u_1, \dots, u_k, u_1, \dots, u_n\}$ a obdobně pro V . Chceme dokázat, že $\{w_1, \dots, w_k, u_1, \dots, u_n, v_1, \dots, v_m\}$ je báze. Jednak je systém generátorů, $z = a + b, a \in U, b \in V$ - určitě lze cokoliv vyjádřit.

Nyní že je nezávislé. Vezme se nulový vektor a zkusí se vyjádřit. Převědeme se třeba V napravo. Levo patří do U , pravo do V . Je stejný, tudíž je v průniku.

$$\sum d_i w_i + \sum c_i v_i = 0$$

Toto je lineárně nezávislé (je z báze V), všechny koeficienty musí být nula. Ale tudíž je to nulový vektor a to vlevo na začátku je také nezávislé (z báze U).

Dimenze jádra je rovna počtu volných proměnných. Řešení jsou zapsaná jako lineární kombinace k vektorů (k je počet volných proměnných). Navíc jsou lineárně nezávislé (ve volných proměnných je schovaná v podstatě jedničková proměnná—po vynechání některých řádků).

Pro matici o $A^{m \times n}$ součet hodnoty jádra a hodnoty matice je dohromady n . Převědeme si ji do odstupňovaného tvaru. $U = RA$. $\text{rank}(U)$ je počet bázevých proměnných, což je $n - k$. A k je dimenze jádra. Při převádění se nemění ani hodnota ani dimenze.

Zobrazení $f : U \rightarrow V, U, V$ jsou vektorové prostory nad tělesem $\mathbb{K}$. Řekneme že zobrazení je **lineární**, pokud:

- $\forall u, v \in U; f(u + v) = f(u) + f(v)$
- $\forall u \in U, \forall c \in \mathbb{K}; f(cu) = cf(u)$

Složení 2 lineárních zobrazení je opět lineární zobrazení:

$$g(f(u + v)) = g(f(u) + f(v)) = g(f(u)) + g(f(v))$$

Pro násobek obdobně.

Pro popis zobrazení stačí znát zobrazení báze:

Vezmeme libovolné u , zjistím souřadnice, aplikuji na obraz báze. Vůči sumě i násobkům se chová rozumě.

Důsledek:

Množina všech obrazů je podprostor a jeho dimenze je nejvýše dimenze původního prostoru.

1.3.2 Vyjádření báží

V, W vektorové prostory nad K . $X = (v_1, \dots, v_n), Y = (w_1, \dots, w_m)$ Potom lineární zobrazení $f : V \rightarrow W$ nazveme matici $[f]_{XY} \in K^{m \times n}$ sestavenou z vektorů obrazu báze X vůči bázi Y .

Matici přechodu pro identitu z jedné báze na druhou spočítám jako $B^{-1}A$. Lze spočítat elementárními úpravami $(B|A) \sim (I|B^{-1}A)$.

Převod lze provést pomocí přechodu přes kanonickou bázi.

Nechť V a W jsou vektorové prostory nad stejným tělesem K . Potom lineární zobrazení $f : V \rightarrow W$ které je bijektivní nazýváme **izomorfizmem** prostorů V a W .

Pozorování:

Inverzní zobrazení je také izomorfizmem. Je určitě bijekcí. Sčítání funguje správně. $f^{-1}(w + w') = f^{-1}(f(u) + f(u')) = f^{-1}(f(u + u')) = u + u' = f^{-1}(w) + f^{-1}(w')$. Násobení obdobně.

Věta o určení izomorfizmu:

V a W jsou vektorové prostory nad stejným K s konečnými bázemi. Potom

platí, že $f : V \rightarrow W$ je izomorfismus právě když je matice zobrazení toho zobrazení regulární. Navíc také platí, matice inverzního zobrazení je inverzí matice zobrazení.

Předpokládám, že matice zobrazení $[f]_{xy}$ je regulární. Vezmeme zobrazení $[g]_{yx} = ([f]_{xy})^{-1}$. Složení těchto zobrazení: $[g \circ f]_{xx} = [g]_{yx}[f]_{xy} = I_n = [id]_{xx}$. Tudíž musí být f prosté, kdyby se něco slilo, nemůžu se vrátit. Musí být také na, totéž jde udělat opačně. Tudíž je to izomorfismus.

Opačně: Vezmeme zobrazení f a f^{-1} (izomorfismus). Tam a zpět musí být identita, tudíž $[f]_{xy}[f^{-1}]_{yx} = [id]_{xx} = I_n$. Opačně také. Protože součinem nevzroste hodnota, takže musí být čtvercová a obě musí být stejné. Obě matice jsou tedy regulární a vzájemně inverzní.

Důsledek:

Každý vektorový prostor dimenze n nad K je izomorfismus s K^n . Zvolme si bázi X a zobrazení $f : u \rightarrow [u]_x$ je izomorfismem — určení souřadnic, z nich se dá rekonstruovat.

Poznámka:

$\dim(\mathcal{L}(A)) = \dim(\mathcal{L}(RA))$ pro regulární R je izomorfismem $f : u \rightarrow Ru$ mezi $\mathcal{L}(a)$ a $\mathcal{L}(RA)$.

Tvrzení:

Nechť V a W jsou vektorové prostory nad K a množina Z všech lineárních zobrazení z V do W . Pak Z je vektorovým prostorem, definujeme-li součet a násobek následovně: $(f + g)(x) = f(x) + g(x)$ a $(af)(x) = af(x)$.

Jednak to oboje je zobrazení (očividně). Je třeba ověřit, že toto zobrazení je lineární. Stačí jednoduše rozepsat.

Také je třeba ověřit všechny axiomy vektorového prostoru.

1.3.3 Řešení rovnic s lineárním zobrazením

$f : Ax = b$ lze chápat jako lineární zobrazení. **Tvrzení:**

Nechť $f : V \rightarrow W$ lineární zobrazení. Potom platí $\text{Ker}(f) = \{x \in V; f(x) = 0\}$ (**jádro zobrazení**) je podprostorem V . Pokud rovnice $f(x) = b$ má alespoň jedno řešení x_0 , potom každé řešení lze vyjádřit jako $x = x_0 + x', x' \in \text{Ker}(f)$.

1.4 Skalární součin

Nechť V je vektorový prostor nad $\mathbb{C}$. Zobrazení $\langle u|v \rangle u, v \in V \rightarrow c \in \mathbb{C}$ se nazve **skalární součin**, jestliže splňuje:

- $\forall u \in V; \langle u|u \rangle = 0 \Leftrightarrow u = 0$
- $\forall u, v, w \in V; \langle u + v|w \rangle = \langle u|w \rangle + \langle v|w \rangle$
- $\forall u, v \in V, a \in \mathbb{C}; \langle au|v \rangle = a \langle u|v \rangle$

- $\forall u, v \in V; \langle v|u \rangle = \overline{\langle u|v \rangle}$
- $\forall u \in V; \langle u|u \rangle \geq 0$

Součin pro prostory nad $\mathbb{R}$ se definuje stejně, jen se všechna $\mathbb{C}$ zamění za $\mathbb{R}$.

Nechť V je prostor se skalárním součinem, potom **norma** definovaná skalárním součinem je dána předpisem $\|u\| = \sqrt{\langle u|u \rangle}$.

Geometrická interpretace:

Norma říká, jak je vektor dlouhý. Lze určit vzdálenost vektorů $(\|u - v\|)$. $\langle u|v \rangle$ odpovídá úhlu.

Pro standardní skalární součin na $\mathbb{R}^n$ a z něj odvozenou normu platí, $\langle u, v \rangle = \|u\| * \|v\| * \cos \varphi$, kde φ je úhel mezi nimi sevřený.

Důkaz z obrázku a kosinovy věty.

Cauchy-Swartzova nerovnost:

V je prostor se skalárním součinem a z něj odvozenou normou. Potom platí, $\forall u, v \in V; |\langle u|v \rangle| \leq \|u\| * \|v\|$

$$u = 0 \leq v = 0 \Rightarrow 0 \leq 0$$

$$0 \leq \|u + av\|^2 \leq \langle u + av|u + av \rangle = \langle u|u \rangle + a \langle v|u \rangle + \bar{a} \langle u|v \rangle + a\bar{a} \langle v|v \rangle$$

Dosadím $a = -\frac{\langle u|v \rangle}{\langle v|v \rangle}$, tedy:

$$\langle u|v \rangle \langle v|u \rangle \leq \langle u|u \rangle \langle v|v \rangle$$

To vlevo je násobení $c \in \mathbb{C}$ s $\bar{c}$. Tedy po odmocnění to vyjde.

Důsledek:

Nerovnost mezi aritmetickým a geometrickým průměrem. Plyne z $\vec{v} = (1, 1, \dots, 1)$ samých jedniček.

Důsledek:

Norma odvozená ze skalárního součinu splňuje trojúhelníkovou nerovnost.

$$\|u + v\| \leq \|u\| + \|v\|$$

$$\|u + v\| = \sqrt{\langle u|u \rangle + \langle u|v \rangle + \langle v|u \rangle + \langle v|v \rangle}$$

$\langle u|v \rangle + \langle v|u \rangle \leq 2|\langle u|v \rangle|$ Dosadím a použiju větu:

$$\leq \sqrt{\|u\|^2 + 2\|u\| * \|v\| + \|v\|^2} = \|u\| + \|v\|$$

Poznámka:

Normu lze definovat obecněji, axiomatically. Prostory s normou jsou to samé co metrické prostory (lze používat k měření vzdáleností).

Vektory $u, v \in V$ se skalárním součinem nazveme **Kolmé/Ortogonalní**,
 $\Leftrightarrow \langle u|v \rangle = 0$.

Pozorování:

Systém kolmých vektorů je lineárně nezávislá. Důkaz sporem.

Nechť V je vektorový prostor se skalárním součinem a $Z = (v_1, \dots, v_n)$ je jeho báze, $\forall v \in Z; \|v\| = 1, \forall v_i, v_j \in Z; v_i \neq v_j \Rightarrow \langle v_i|v_j \rangle = 0$, pak ji nazvu **Ortonormální**.

Věta:

Nechť $(v_1, \dots, v_n)$ je ortonormální báze. Pak platí $\forall u \in V; u = \sum_{i=1}^n \langle u|v_i \rangle v_i$.
Důkaz:

$$\langle u|v_i \rangle = \left\langle \sum_{j=1}^n a_j v_j \middle| v_i \right\rangle = \sum_{j=1}^n a_j \langle v_j|v_i \rangle = a_i$$

Koeficienty $\langle u|v_i \rangle$ se nazývají **Fourierovy koeficienty** vektoru u vůči ortonormální bázi $(v_1, \dots, v_n)$.